

**40-årsminnet av
En världshistorisk seger
i Cuito Cuanavale 1988**

Sydafrika ut ur Angola!

Eva Björklund

Över 300 000 kubaner deltog i försvaret av Angola mot Zaires och Sydafrikas USA-stödda invasioner på 70- och 80-talen, som soldater, läkare och lärare. Många stupade, över 2 000. Deras historiska seger 1988, för 30 år sedan över Sydafrikas topputrustade USA-stödda militärmakt beredde vägen för Namibias självständighet, Mandelas frigivning och apartheids avskaffande. Ett 30-årsjubileum som internationella medier inte gärna vill uppmärksamma.

”De finns i över 3 miljon 785 tusen kubanska hem. Det är svårt att hitta en kubansk familj som inte har någon Angolaveteran inom sig eller i vänkretsen. De bär inget märke på sig, de kan vara vem som helst, du kan möta dem i kvartersbutiken, i gathörnet, i parken eller vid dominobordet. De har inga privilegier, bara samma rätt till utbildning, kultur, hälsovård, omsorg som alla andra. Deras valspråk är José Martí: Vårt fosterland är mänskligheten.”

Granma 20151109, 40-årsminnet av Operación Carlota 1.

Operación Carlota

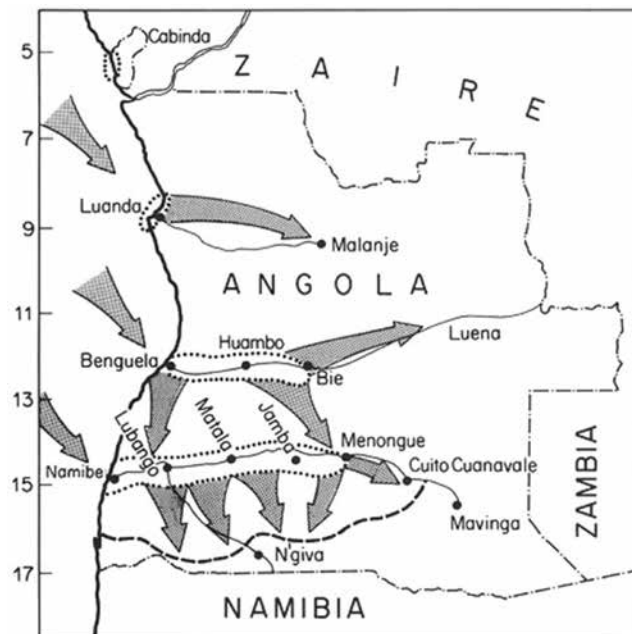
Tiotusentals sydafrikaner fick utbildning i Kuba under den långa kampen mot apartheid. Men det som särskilt starkt bundit vänskapen mellan Kuba och Angola är Kubas historiska militära insats mot Sydafrikas invasion i Angola 1975: Operación Carlota. Den hindrade Zaires och Sydafrikas trupper från att inta huvudstaden Luanda i ett kniptångsansfall från norr och söder.

Carlota var en Lukumíslav på en sockerplantage i Matanzas, som 1843 mötte döden när hon ledde ett slavuppror. Hon blev en symbol i Kubas långa frihetskamp.

Sydafrika och Zaire besegrades och tvingades dra sig tillbaka 1976, men Sydafrikas armé återkom stort 1987 med USAs stöd. Kuba återupptog Operation Carlota för att stoppa Sydafrikas försök att återta den gamla NATO-flygbasen Cuito Cuanavale, för att därifrån rikta ett massivt, dödligt angrepp inifrån Angola. Med en snabb civil flyg- och fartygsbro kom 55 000 kubanska soldater för att strida med angolanserna. Det blev Kubas mest betydelsefulla, storskaliga och framgångsrika internationalistiska uppdrag.

”The Cuban Drumbeat”*

I denna bok skriver Piero Gleijeses: ”Castro ville tvinga apartheidstyrkorna ut ur Angola, en gång för alla. Han skulle först bryta upp deras anfall mot Cuito Cuanavale i sydost och sedan angripa i annan riktning, mot sydväst, som en boxare som parerar med vänstern för att slå till med en rak höger. Den 23 mars 1988 lanserade Sydafrika sitt sista större angrepp mot Cuito, som enligt en sydafrikansk

..... Cuban troop positions, 15.11.1987
- - - Southernmost Cuban positions, 30.4.1988
← Cuban advance

Fidel Castro i Angola på första årsdagen av segern, med Angolas president Agostinho Neto, Jorge Risquet som ledde Kubas delegation vid fredsförhandlingarna, som uppnådde Angolas och Namibias självständighet och Apartheids avskaffande, och längst till höger MPLA-ledaren Lucio Lara.

kommentar ”malde ner basen definitivt”. USAs stabschefer noterade: ”Kriget i Angola har tagit en dramatisk och för sydafrikanska styrkorna oönskad vändning” [...]

I sydväst tvingade mäktiga kubanska kolonner på marsch mot Namibias gräns sydafrikanerna till reträtt. Kubanska Mig-23or flög över norra Namibia [...] För Namibias och Sydafrikas afrikanska befolkning var de kubanska truppernas framryckning mot gränsen, som tvingade apartheidtrupperna till reträtt, en hoppets fanfar.

Medan Castros soldater ryckte fram mot Namibias gräns, sparrade kubaner, angolaner, sydafrikaner och US-amerikaner varandra vid förhandlingsbordet. Sovjet satt vid sidan av. Det var Castro ”som körde kommunisttåget i Angola” skriver statssekreterare Crocker, som ledde USAs delegation. ”Och det gjorde han strålande.” Crockers överordnade tillade: ”Det var ett skolexempel på diplomatiskt utnyttjande av en styrkeposition.”

Kubas växande militära överlägsenhet på marken satte dagordningen. USAs och Sydafrikas delegationer fruktade att kubanska trupper skulle gå över gränsen till Namibia.

USAs stabschef varnade att om förhandlingarna gick i stå skulle "kubanska styrkor lansera en väl underbyggd offensiv in i Namibia."

Crocker försökte förgäves utröna Havannas avsikter. Han frågade Jorge Risquet, Kubas ansvarige för Afrikafrågor, men allt Risquet kunde säga var "enda sättet att säkerställa (att våra trupper gör halt vid gränsen) är att nå en uppgörelse om självständighet för Namibia." I sin frustration meddelade Crocker utrikesminister Schultz: "Att tolka kubanerna är en ny konstform. De är förberedda för både krig och fred [...] Vi kan märka avsevärd taktisk förfining och genuint kreativa förslag på bordet. Detta sker mot bakgrund av Castros storartade skrävel och hans armés makalösa maktuppvissning på marken."

Sydafrika gav upp. I december 1988, i New York gick de med på FN-övervakade val i Namibia och att upphöra med allt stöd till Savimbi, i utbyte mot kubanskt tillbakadragande från Angola, utdraget över 27 månader. I mars 1990 blev SWAPOs ledare Sam Nujoma det fria Namibias första president. [...]

Pretorias kapitulation orsakade svallvågor långt utanför Namibia och Angola. Som Nelson Mandela sa, den kubanska segern "krossade myten om den vite förtryckarens oöverbinnerlighet [...] och inspirerade Sydafrikas massor [...] Cuito Cuanavale var vändpunkten för vår världsdels befrielse [...] och mitt folks befrielse från apartheids gissel."

Denna historiska seger över Sydafrikas topputrustade USA-stödda militärmakt beredde vägen för Namibias självständighet, Mandelas frigivning och apartheids avskaffande."

Det finaste gemensamma uppdraget, Kuba och Afrika 1975-1988

Piero Gleijeses skriver att Kubas insats kan inte värderas högt nog: "2 077 kubaner dog i strid". Den högsta kostnaden var den mänskliga. Dödade, sårade, långt hemifrån, saknade av nära och kära.

Kuba betalade soldaternas löner - de flesta var reservister och uppbar samma lön som i sitt yrkesarbete. Inga legoknektar som en del påstod. Tyngst för Kuba var materielkostnaderna i hårdvaluta. Kuba ställde inga krav på ersättning, utan väntade tills Angola kunde bära en del av kostnaderna. För Carlota 1, 75-76, stod Angola inte för några av Kubas militära kostnader. Mellan 1975 och 1988 fanns också över 70 000 kubanska hjälparbetare i Angola. Kuba tog inte betalt för dem men Angola tog en del av de militära kostnaderna under i Carlota 2, 1987-88.

De politiska kostnaderna var höga: 1975 hade Kissinger varit beredd att normalisera förbindelserna, men ändrade sig när Kuba skickade trupper till Luanda. Carter ville normalisera 1977, men det blev inget av på grund av Angola. Även andra länder straffade Kuba för hjälpen till Angola, bland dem Sverige, som avbröt det bistånd som inletts efter Palmes statsbesök 1975. [...] Kubas idealism var avgörande, vilket t.o.m CIA erkände. Kuba motiverades av sitt engagemang för folkens frihet, vilket också analytiker i USA kom fram till. Det finns inget annat land där idealism har varit en avgörande faktor, som det är i Kubas utrikespolitik." ●

*Piero Gleijeses 2009, Seagull books

Cienfuegosbo stred i Cuito Cuanavale Mireya Ojeda Cabrera, Radio Rebelde

Vladimir Cruz Naranjo, 48 år, stred i Cuito Cuanavale, en ung man som förlorade ett ben, en arm, och en testikel, "Han är min pappa och min hjälte" säger sonen.

Pappan står vid Fidels grav tillsammans med sina kamrater, veteraner, för att lämna en blomma. Han berättar om ett tillfälle när "kubaner och angolaner befann sig i hård strid och deras uppbackning kunde inte försvara dem, vägen var för minerad för att truppen skulle kunna passera.

Då beordrar Fidel oss att ta en omväg över kulle - hjärnan hade funnit lösningen - och vi drog iväg på en gång och nådde fram och kunde rädda dem."

Nelson Mandelas ord 1995:

"Kuba kom till vår världsdels med läkare, lärare, soldater, jordbruksexperter - men aldrig som kolonisatörer. De har delat skyttegravarna med oss i kampen mot kolonialism, underutveckling och apartheid. [...]

Många länder, även mycket mäktiga länder, har uppmanat oss att fördöma Kuba.

Vi har påmint dem om att deras minnen är mycket korta. Och att när vi kämpade mot apartheid och rasförtryck var det de som stödde apartheidregimen."

Översättning Eva Björklund